

Justitiedepartementet
Enheten för immaterialrätt och transporträtt (JU/L3)
103 33 Stockholm

Endast via e-post: ju.remissvar@regeringskansliet.se ju.l3@regeringskansliet.se

Stockholm den 7 december 2021

Remissvar över departementspromemorian Ds 2021:30, Upphovsrätten på den digitala inre marknaden (Ju2021/03517)

Svenska Akademien ("Akademien") har beretts tillfälle att yttra sig över departementspromemorian rörande implementeringen av DSM-direktivet¹. På uppdrag av Akademien avger vi följande yttrande.

Akademien arbetar inom en rad områden med det övergripande syftet att främja det svenska språket. I detta arbete ingår att Akademien ger ut flera verk över det svenska språket, bland annat Svenska Akademiens ordlista (SAOL), Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien (SO) och Svenska Akademiens ordbok (SAOB). Bland övriga verksamheter som Akademien deltar i på icke vinstdrivande grund kan nämnas den ideella föreningen Litteraturbanken, där Akademien ingår som en av föreningens medlemmar. Litteraturbankens huvuduppgift är bland annat att samla in, arkivera och publicera svenska skönlitterära verk och viss humanistisk litteratur på sin webbplats samt göra det möjligt för användare att arbeta med detta material.

Akademien arbetar även med det svenska kulturarvet. Av vikt för detta arbete är att Akademien har ett bibliotek med omfattande samlingar tillgängliga för allmänheten och ett arkiv med ett stort antal dokument av betydelse för det litterära kulturarvet.

Akademien begränsar sitt remissvar till de delar av departementspromemorian som berör Akademiens nu ovan nämnda verksamhetsområden.

---

¹ Europaparlamentets och Rådets direktiv (EU) 2019/790 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG (DSM-direktivet).

1. Sammanfattning

Akademien tillstyrker i huvudsak det föreslagna genomförandet av DSM-direktivet och lämnar särskilt synpunkter över de föreslagna bestämmelserna 15 b-c, 16 och 16 e §§ upphovsrättslagen (URL).

- Akademien delar promemorians slutsatser hur kulturarvsinstitutioner, forskningsinstitutioner och arkiv ska definieras.
- Det är önskvärt att den krets av personer som kan komma att omfattas av inskränkningen av framställning av exemplar för text- och datautvinning inte blir alltför snävt hållen. Också personer som tillfälligt är knutna till en forsknings- eller kulturarvsinstitution, t.ex. i projektform, bör kunna omfattas av tillämpningsområdet för 15 c § URL.
- Akademien tillstyrker förslaget att 16 § URL utvidgas till att även omfatta kulturarvsinstitutioners, och med detta också arkivs, rätt att bland annat framställa exemplar för bevarandeändamål.
- Akademien tillstyrker den föreslagna rätten för kulturarvsinstitutioner i 16 e § URL att framställa exemplar av verk som ingår i de egna samlingarna, men som inte finns i handeln, och överföra dessa till allmänheten. Det bör inte uppställas alltför höga krav på de efterforskningsåtgärder som en kulturarvsinstitution måste vidta för att förvissa sig om att en tillräckligt representativ kollektiv förvaltningsorganisation för det avsedda utnyttjandet saknas.

2. Framställning av exemplar för text- och datautvinning (föreslagna 15 b och c §§ URL)

2.1 Särskilt angående definitionen av kulturarvsinstitutioner, forskningsinstitutioner och arkiv

Akademien instämmer i promemorians bedömning angående definitionen av forskningsorganisationer och kulturarvsinstitutioner enligt vad som anges i direktivets artikel 2 samt skäl 13 (promemorians s. 60). Akademien delar vidare promemorians slutsats att direktivet inte uppställer några uttryckliga krav på vad som avses med ett arkiv respektive film- eller ljudarvsinstitution (s. 61).

2.2 Den tillåtna personkretsen som får använda sig av inskränkningen bör inte vara alltför snävt hållen

När det gäller den personkrets som kan komma att omfattas av tillämpningsområdet för den föreslagna 15 c § URL önskar Akademien särskilt framhålla följande.

Akademien har förståelse för svårigheten att närmare definiera den personkrets som kan omfattas av inskränkningen vad gäller text- och datautvinning för forskningsändamål. Samtidigt är det viktigt att ”projektbetonad verksamhet” som sådan inte utesluts från den tillåtna inskränkningen (jfr. s. 247). Även om det är en naturlig utgångspunkt att utnyttjandet alltid måste ske för organisationens räkning eller inom ramarna för deras verksamhet är det vanligt förekommande att den typ av uppdrag som inskränkningen tar sikte på utförs av personer som – även tillfälligt – kan knytas till en forsknings- eller kulturarvsinstitution. Uppdragen kan vara av mycket skiftande karaktär, där institutionen på ett eller annat sätt utgör en ”infrastruktur” för forskning.

Från Akademiens egen verksamhet kan i sammanhanget framhållas att två av Akademiens ordböcker (SAOL och SO) utarbetas av Akademien i samarbete med en forskargrupp vid institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet och en av ordböckerna (SAOB) utarbetas vid Lunds universitet. SAOB är resultatet av ett pågående forskningsprojekt rörande det svenska ordförrådet och dess utveckling sedan Gustav Vasas tid där det första häftet utkom 1893. SAOB är det i särklass största lexikografiska projekt som genomförts i Norden och ett viktigt verktyg i det språkvetenskapliga forskarsamhället.

För att inte onödigt begränsa organisationers och institutioners möjlighet att ta hjälp från utomstående anser därför Akademien att kretsen av personer inte ska inskränkas i högre grad än vad som är nödvändigt så att en större krets ska kunna omfattas, exempelvis forskare som bistår organisationer och institutioner – även om sådant arbete sker i projektform.

Av naturliga skäl bör den slutliga bedömningen om det är fråga om ett utnyttjande som sker för organisationens räkning eller inom ramarna för deras verksamhet lämpligen göras utifrån omständigheterna i varje enskilt fall.

3. Framställning av exemplar för bevarandeändamål (16 § URL)

Akademien tillstyrker förslaget i promemorian att nuvarande 16 § URL utvidgas till att även omfatta kulturarvsinstitutioners, och med detta också arkivs, rätt att bland annat framställa exemplar för bevarandeändamål.

4. Utnyttjande av verk som inte hinns i handeln (föreslagna 16 e § URL)

4.1 Begreppet ”verk som inte finns i handeln”

Akademien instämmer i promemorians slutsats (s. 84) att begreppet ”verk som inte finns i handeln” bättre svarar mot det som avses i direktivets artiklar 8-11, dvs. ”verk som ingår i de egna samlingarna och som inte finns tillgängliga via sedvanliga kommersiella kanaler”.

4.2 Kulturarvsinstitutioners rätt att framställa exemplar av verk som ingår i de egna samlingarna, men som inte finns i handeln

Akademien tillstyrker den nya inskränkning som föreslås införas i 16 e § vad gäller möjligheten för kulturarvsinstitutioner att överföra verk som ingår i dessa institutioners samlingar till allmänheten via webbplatser som inte drivs i förvärvssyfte (s. 248-249). Denna inskränkning ger enligt Akademiens uppfattning en mycket önskvärd möjlighet för kulturarvsinstitutioner att kunna tillgängliggöra verk till allmänheten av betydelse för kulturarvet som ingår i institutionernas samlingar.

När det gäller inskränkningens tillämpning – t.ex. kravet i den föreslagna 16 e § första stycket 1 URL att det inte finns någon kollektiv förvaltningsorganisation som kan ingå avtal om utnyttjandet med stöd av avtalslicensbestämmelsen (dvs. licensiera användningen) – instämmer Akademien i vad som anförts på s. 90 i promemorian. Inskränkningen bör således vara tillämplig på sådana typer av verk för vilka det saknas en ”tillräckligt representativ” sådan kollektiv förvaltningsorganisation.

För att denna lovlige inskränkning ska kunna utnyttjas av kulturarvsinstitutioner även i praktiken bör det inte heller uppställas alltför höga krav på vilka efterforskningsåtgärder som en kulturarvsinstitution måste vidta för att förvissa sig om att det saknas en sådan tillräckligt representativ kollektiv förvaltningsorganisation för det avsedda utnyttjandet (jfr. att det räcker att ”det kan antas” att verken inte finns

tillgängligt för allmänheten via sedvanliga kommersiella kanaler för att det ska vara fråga om ett sådant ”verk som inte finns i handeln”, se s. 266).

Detta remissvar har beretts av Sandart & Partners Advokatbyrå på uppdrag av Akademien, genom advokat Anders Kylhammar och jur. kand. David Ramsjö.

Med vänlig hälsning

Anders Kylhammar

David Ramsjö